

گاه استبداد دینی و بعضاً هر ایکسی بر لشکر ملتی اسیر و وطن اسلامی خرابیه چور مشدر . ایشته بومید ادوار استبداد در که بوتون مسلمانله فنا استعدادات ایرات ایشدر . فقر و مسکنتی بحیل ، ریا و کتمان تجویز ، اطاعت مطاوعانه و سائره کی .

لکن هبستک قناسی عالمه یالکز اشخاص کوروب ، افکار کورمه مکدر . چیندن نامغرب اقصایه قدر اولان قطعه عظیمهده ساکن اولان یوز - لرله ملیون انسانک باعث انحطاط و سقالتی اولان عامل اجتماعی ، بودر . بز هر شیئی اشخاصدن بکله رز ، هر خصوصده اشخاصه بل باغلارز . افکاره نظر لر من یتز . اشخاص بر پرده اولوب افکاری بو پرده لر ستر ایدر . ایشته بزم سونوک نظر لر من ایتحق بو پرده لر قدر یشته بیلوب پرده لرک ماوراسی احاطه ایتز .

حق پاشا قاینه سدن امید ایدلرکی قدر خدمت کوروله مسمی و حتی طرز سیاستک وطن ایچون مهات اولدینی تحق ایتهمی اوزده رینه ، هانکی سرتبه اجتماعی به منسوب اولورساق اولام ، هیمزک عقله کلن چاره ، هیئت وکلایی تشکیل ایدن ذواتی ، اشخاصی تبدیلدن عبارت قالدی . دیمک که فنا لک اسبابی کشف ایدمک . فنا لکی ایجاب ایدن اصول و افکاری کورمه مکدر . طفلانه بر حقونه اعتقاد و ظن ایدیسورز که هم مزیتجه وهم نهاییلماستی بیله م خصوصهده مساوی اولان اشخاصی یکدیگرینه خلف و سلف ایتکله نالقی اورظه دن قالدی !

نه چو جلق !
اقتدارجه متوسط بر آدم ، نه پایاجتی وزده کیده جکنتی بیلیزه ، آرزوق ایش کورر . لکن وقوعات روز مرمک بازیجه می اولان بر آدم ، ولو که فاضل اوله ، هیچ برایش کورمه من .

شیمدی به قدر کوردیکمز رجالک ساحه و جندانده چیزیش و اجراسنه عزم قطعی ایله نیت ایدیش هیچ بر منظومه افکار و پروگرام اولمادی حلاله زرده کوستره جکمز تأثیرات عدیده و مختلفه مک ساهمه من تابع اولاکلشدر .

اولا : سفرای اجنیه مک تلقینات ، تضییقات و تأثیراتی ،

ثانیا : دوستلرک ،

ثالثا : مخالفلرک ،

رابعا : خارجی و داخلی اشلار مک .

خامسا : داخلی و خارجی مطبوعاتک ،

سادسا : داخلی و خارجی افکار عمومی مک

سابعا : دول معظمه و متجاور مک

ثامنا : محافظه موقع حسنک ،

ثاسما : اتفاقات طبیعی انسانیه مک .

ایشته بزمه برناظر ، بو قدر متخالف و عدید تأثیراته تابع اولمقدن کندی قورتارمه مدینی حلاله بو تأثیراته مقاومت و مقابله ایدرک وطن و ملت ایچون قانده ملی بر موازنه حصوله کتیرمک « قوای ذاتیه » دن محروم بولونیور .

بوشرائط دائره سنده صدر اعظم ، ها حق پاشا اولمش ها عمرو وزید اولمش ، تماماً مساوی و چونکه نتیجه سیاندر . بوشرائط دائره سنده تبدیلی اشخاصدن قانده کلک شویله دورسون ، فضله ضرریله ملحوظدر . فکر منی ایضاح ایدم :

بوکون ، هر ناظری ، هر ناظرانی آیری آیری محاکمه و تنقید ایتدیکمز وقت حاصل اولان نتیجه ایله هیئت وکلایک سیاست مشترکه و عمومی منی طار تیفتمز زمان الله ایدیلان نتیجه آرمسده بو یوک فرق کوریلور . مثال اولار ق داخلیه ناظرانی ، طلعت بکی و برده قاینه مک سیاست داخلیه منی پیش محاکمه به آلام .

طلعت بک ، ماضیسی تمیز ، غیور و فعال ، محب ملت و حریت و ذکی بر ذاندر . اوزون مدت ملتله تماس ایتدیکی و کندیسیده عوام صنفندن یعنی خالص ملتن بولوندی ایچون ملتک احتیاجی ، درد لرکی ، تمایلاتی . مقاصدی ضعف و قوتی بک کوزل بیایر . ملت و وطن حقنده عهد طفولیتدن بری پرورده ایتدیکی برسلله تمیزات ، بر جوق نیت وارددر . لکن کرک کندیسک و کرک بر عضوی بولوندی قاینه مک مطرد ، قطعی و منتظم بر پروگرام و سیلانی وارمی ؟

خایر ، یوق !
طلعت بک ، داخلیه ناظرانه کیمکه برابر امراض داخلیه مزه چاره ساز اولاجق تدبیرلری میدان قویماغه باشلادی : بنده کی طرز اشلاف ، چهلر قانونی ، کلیسا و مکتبلر قانونی ، اسلحه درجی ، دیوان حربلر و سائره کی . لکن بوتدایر ، تطبیقه مأمور اولانلرک بحیزی و بالاده صایدیمز تأثیرات مختلفه و هله هیئتک غیر متجانس و هر ناظرک کندیسه کوره بر مساککی [یعنی تصادفه تبعیتی] اولماسی یوزندن یاریده بر ایلدی . بو تدبیرلر دن خیر دن زیاده شر حاصل اولدی . فکر منی تماماً ایضاح ایتک مجبور یتنده یز .

ما کدونیا احوالی حقیقه ییلان طلعت بک ، بو خاکاره وطنده رقابت عناصره ، متمادی اختلال و اغتشاشلره ، وحشتلره ، ممانتله خاتمه چکک ایچون « سلاح طوبلانمقدن ، اختلالی غیر ممکن قیلد ایچون وسائط اختلالی حوایتکدن » باشقا چاره بولونمادی یعنی بیلیدی . بنابرین [چهلر قانونک تطبیقه موفق اولماسی اوزرینه] اسلحه درجه مراجعه مجبور اولدی . مجلس وکلاده بو فکر و رأی سویله دی . فکر مصیب و بذاته بدیهی الاصابه اولدینی [و باخصوص او آراق و کلایه . مسلتک اولماق یوزندن ، بوکا بر مانع کورولمیدی] ایچون قبول ایدلیدی . صوکرک تطبیقه باشلاندی . فریاد لرده باشلادی . مسلتک ایجاب دکل ، وقوعات تابع اولان وکلا ، شوسلاح درجی برازمفرط و وقتسز بولمغه باشلادی . لکن ، باشلان شیئی بوزمق حکومتی نظر ملتن دوشوره جکدی ، بوسیه منی اسلحه درجی در عقب قالدیر ، لکن « ایلری کیدیله مسمی » داخلیه ناظرینه تلقین و بویله جه منفرد بر ایلار ق قوه معنویه می و غرضی کسر ایدلیدی .

یاب عالیده هنوز بر مسلتک معین اولمادیفته و هر توع بلوقک جای قبول یولاجفته و اقف اولان ، و ما کدونیا مکی تدابیری ... مفرط وزان کورن مأمورین اجنیه ، اسلحه درجی مسلتسک اور و پاچه فنا تأثیرلر یابدینی خارجه ناظر مزه آکلاندیلر . عین زمانده بمعونلر ، راپورلر ، اجتی غزته لری صدر اعظمی تدبیش ایتشدی . بودفه مجلس وکلاده اسلحه درجی ایشتنک بک تهلیکلی و مداخله اجایی و بلکه ده بولغا رستاک اعلان حرب ایتهمی منی « اولدینی فکری اورطه به آیلدی . حقیق قوت منی کورمکدن عاجز و اور و پا دینلن عفریت سطونک حضورنده تیرمین ، ویا « مزه » چیقارمق ایستهمه من . و یا خودده ایشی طائلی به باغلامق آرزو ایله بن ناظرلر ، بر کره ده داخلیه ناظرینه هجوم ایتدیلر . ذاتاً استخدام ایتدیکی مأمورلرک اقتدار و حیثیتدن یک دم امین اولماین داخلیه ناظرلی شو اوج احتمالدن بری قبول اضطرارنده قالدی :

۱ - استعفا ،

۲ - فکرنده اصرار ایله بوتون مسئولیتی اوزده رینه آلق ،

۳ - اولکی تدبیرندن کچمک .

بو اوج صورتدن اک موافق برنجیسی واک قناسی اوچوننجیسی ایدی . ناظره ، اک فنا صورتی اختیار ایله ویردیکی امرلر کیری آلدیرلیدی ، و بولغا لرلر دن طوبیلان بومبالرله غرالرک عدیدی یازان جراند یومیه ، بو موفقیتک باغی اولان دیوان حربلرک لغو منی ده ، یعنی کونده یازدی !

اسلحه درجی کی مکمل بر تدبیرک شومصورته انقلابندن نه حاصل اولدی ؟ حاصل اولان نتیجه شوکه : بولغا لرلر « لای ته دن طرناغه قدر مسلح و حتی کایتلی دینامیته مالک ایکن تورک و اردانوود مسلمانلر ده نفسلری مدافعه ایدمک سلاح یوق ! سانکه بوسلاح درجی عثمانی حکومتی دکل ، بولغا ر حکومتی یامش و مقصوده بولغا لرلی مسلح و مسلما . نلری سلا حسز بر افاق ایش .

بوتیمجه کی کوردک . چاره اولار ق نه یایمالی یز ؟ یالکز طلعت بکی قالدیروب رینه اوندن زیاده منری اولماین و هله منری تسزلکی اوزون برماضی ایله ثابت اولان بر آدمی قورساق ، مشکلاتی حل ایتش اولور می یز ؟ خایر .

شیمدی ده جاوید بکی آله الام [بویکی ناظری مثال کتیریشمز ، هر ایکسک نوزاد حریت اولدینی ایچوندر .] جاوید بک ، علوم اقتصادی و اقف فطره مایله امورنده مستعد . اور و پا صرافلک و بانکرلرک عالمک جریانلری کاشفدر . صوکرک بویله بر مقتدر ناظرک یابدینی بودجهده ، عدل و احسان بولتیقه سنک ساغناقلری اولار ق احسانلر . ملیونلرله اسراف ، کور برسه ک ، شوایکی حالی ناصل تردیف ایدمده ز ؟ هایدی جاوید بکی آله م . ذاتاً کرک ملتی و کرک رفقاسی بار منی آلتده آزدیکی و نفسنه لزومندن فضله اعتاد ایتدیکی ، هر فکرکی محض کرامت کوردیکی ایچون جاوید

انتقادات

حقیق سرسریرلر

انسانیت و اسلامیت دشمنلری

استبداد، حریت کلامدن زیاده حریت حرکاته مانع اولدینی ایچوندکه دور شامت اثر سابقده انجیق افعال و اخلاقی، حرکات و تشبیهاتی ایله ماهیت و قیمت حقیقیسی نه اولدینی بللی اولمایان، لایقیه تعیین و تقدیر ایدیلرین برچوق حکمازن، علمازن، ادبازن، شعرازن، محرمزن، سیاسونمز حاصلی هر شعبه انسانیت و معرفتدن برچوق آدملمزن وار ظن ایدیلیرایدی ! و خاطره انامه لایح اولور ایدی، که «الحمد لله آت وار؛ فقط میدان یوق. عنایت حق ایله برکره میدان آچیلر، اوراده سمند خدمت و حیثیتی اویناده جق، ملتیزک آز زمانده ترقی و تعالیسی تأمین ایله به جک برچوق رجالمز وار؛ حتی اوپله کنجلمزن وار که بر آتشبار ده و حیثیت !»

ینه بوزمین تفکر سانچاندن ایدی، که «هم بوکی ارباب حیت و معرفتمز، رجال سیاست و کلا. نمز یالکمز داخل و طمنزده منحصردکل؛ برچوق احرازمز، قهرمانلر وار که بونلر ظلم و ظلمت محیط قارشینده آل باغلابوب دورمنی غیرت رجو. لیلرینه منافی کورمشلر... هر دورلو تهلمکی، حتی اولومی بیله چیکنه یدرک و طنداشلرخی ایقاظ و تحلیص ایچون سسلری چیقیدینی قدر باغیرمشلر؛ حتی قیصلنجه، قیصدریلنجه یکیدن اکتساب و اعاده قوت ایچون مالک اجنبیه قاجیشلر؛ والحاله هذه اورادن متادیا باغیرمیورلر؛ صیحات محرقة انتباهیه لری «یلدیز» لری بیله تیرده دیور !»

یارب ! نه اولایدی ده بوانسانلرک، بومسلمانلرک، بوزواللی قولجزلرینک شوتسلیتساز خیالات و ظنیاتی بوش، و حتی مضر و سم قاتل ظهور ایتمه ایدی؟ مع مافیة بو خیالات لطیفه، بو ظنون ظریفه به دخی، او دورده حکومتله برابر ملتی صومقدن باشقا مشغله و کاری اولمایان و کلا ووزرا، عونته خونهلری ایله برلکده کلیاً بیکنانه قالمش بولونیورلردی؛ چونکه اونلر، او حریفلر [انسانیت، اسلامیت، وطن و ملت، اخلاق و وجدان، حیت و فداکاری] کی معالی حقیقه آدمیه کی کوستره بیلن مکارم ایله تماماً قطع رابطه و مناسبت ایتمشلر. بوتون بونلرک انجیق منفعت فردیه و شخصیه ایچون قالقان و سیر اولارق قوللانیه جق برطاقم نظریاتدن عبارت بولوندینه حکم ایتمشلردی !

ایشته بونک ایچون ایدی، که عنایت حق ایله

بک کیاستی یرمدت اموره خارجدن و برمدق صفتیه باقاسنی ایجاب ایدیور. لکن اونک یرینه ینه بر مملک معنی اولمایان و اقتدارجه اونک مادونی اولان برینی قومقدن نه قازانه جفز. بز بوراسنی آ کلا به میورز. مقصدمز، هیئت و کلا بی ابقالیده لم دیمک دکلدز. ناصل که همه حالده و برمه لمده بوناظرلر یرینه بهیة عمرلری توبه و استغفار ایله کیرمه مک حکوم ذواتدن متشکل بر هیئت یران یایلم دیمکده دکلدز. لکن قالنی آ کلا یالم. آسیانی بولالم؛ و بو وطنه یازقدر، آرتق دوه لری بیله کولدره جک تسویه و انارده لره قالقیشهرق مقدرات ملتله اوینامایلم.

هیئت و کلانک بر پروغرامی یوق، دیمک. بزه جواباً «جمیتک پروغرامی وار یا، بو پروغرام فرقه پروغرامنک عینی و فرقه پروغرامی ده هیئت اجرا. نیه نک پروغرامیدر» دییه جکلر بولونور.

اگر جمیت پروغرامنده [که فرقه پروغرامی حالنی آلماسی ایچون توضیح و تفصیل و هر نقطه سی تعیین و تفسیر ایدیلدی] کی موادک اونده بری اوج سندر، حسن تطبیق ایدیش اولسایدی، شیمدی وطن و ملت، بوتون دنیانک تقدیرینی جلب ایدمه جک بر سرعته شهره انتظام و تعالی بی طومش اولوردی. عدل و احسان بولتیقه سی [که حالا حاکمدر] جمیت و فرقه پروغرامنده واری در؟ استبدادی برعزم خدایسندانه ایله ده و برن برجمیت، سهرلجه وطنی که میرمش، ملتی محو ایتمش اولانلره حالا افرادی ایچنده کولک بیله نلر بولونان ملنک پاره سندن بیکلره غروش معاش و یرمه که راضی اولایلیری؟ بز، اوج سندر، هیئت اجراییه بی تشکیل ایدن ذواتک اجرا آت و جرکاتنده نه اتحاد و ترقی نک ونه دیگر بر هیئتک پروغرامنی و حتی نه شخصی بر پروغرام کورمه دک. بو هیئتلرک سائق و محرکی، تصادف و وقوعات اولدی. تصادف و وقوعات تابع بر اداره ایسه اداره سزلک، حکومتلرک «دیمکدر.

باشده عثمانی وطنی اولارق بوتون شرق، عظیم بر بحران ایچنده در. اگر ایش یالکمز جریانه تبعیتدن عبارت قاله جقه، بوجریان [وطن خارجنده آسن صرصرلر طرفندن ایقاغ ایدیلور] ک بزی کرداب فلاکت و اقراضه سور و کله جکی محققدز.

بوجریانی، منافع ملیه لهنه چوریمک ایچون، ناظر اولاجق ذواتده، حقانیه حقل ظهیر اولاجنه تمامیه ایمان، متانت و رصاتی دنیاه میدان اوقویاجق وجدان کتیدیکی بولدن دوئمز بر عزم و ثبات، قولتوغنه برستش ایتمه جک قدر استغای مردانه، حقل علو عنایق یاننده دوشمنک حله و کثرتی کورمه جک شجاعت عالیجنابانه بولونمالیدر.

مسلک، مسلک، مسلک !

ایشته صوک سوز.

شهبندزاده قلبلی

اصرملمی

مبارک و طمنزده حریت و حاکمیت ملیه انفجار ایدر ایتمز عبدالحمید و کلا ووزراسی عونته خونهلری ایله برلکده غایت خبرسز، احتیاطسز، شاشقین برحاله بولوندیلر. و آوروپادن، آفریقادن، حاصلی ممالک اجنبیه دن کلن احرازمز، فراریلر مزده آغوش قبول و تحیل کوسترلدی؛ حتی اوزون بویلو، مشعشع و مطمئن مراسم استقبالیه و تقدیمیه بیله اجرا اولوندی. و دور نحوستر و ورسابقده یالکمز آغز لرینه، یالکمز قلم و اثرلرینه، یالکمز شخصلری حقنده کی تواتره باقیلار ق حکماذن، علماذن، ادبازن، حاصلی ملنک حقیق اعظم و رجالتدن اولدینه حکم و یریلن ذواتده جمیت و ملتجه، حریتی استحصال و محافظه ایله بن قوتنجه یکی یکی تکلیف خدمتلر، توجیه منصب و صقتلر اجرا ایدلدی !

کنج تورکلرک، یکی عثمانیلرک عید ملیسی فیضانی، غلیانی برخای شوق و شطارت ایچنده کجیدی. اوپله برمستی ایله که کونلرجه، هفته لرجه، حتی آیلرجه دوام ایددی !

وقتا که هرکک بوسور برسرور محیطه وداع ایدوب کندی قفسی، کندی بازوسی ایله برایش ایدغمسی، برمدار معیشتاله کچیرمه سی لازم کجیدی. اوپله برطاقم احتیاصات، مردارلقلر، یسلکلر نشر تعفاته باشلادی، که جیدا خلاف مأمول، وفی الحقیقه بحیر العقول ظهور ایددی !

جمیتک، استحصال حریت ایدن او مقدس قوتک، یوقاریده عرض ایدلدیکی وجه ایله، کندیلرینه یکی یکی خدمت و مأموریتلر و بردیکی اواعظم و رجال طاسلاقلرنده؛ افراد ملنک کندیلرینه فوق العاده حسن ظن پرورده ایددیکي اوسابقه لی شهرتلی، نقطه هویت و شخصیتلری ملته قارشلی اورتولو احرازده اوپله بوجالاملر، اوپله قیصقانچلقلر یاش کوستردی، که بونک یکنون خساراتی معصوم ملنک باشنه بر [۳۱ مارت] کتیرمش اولقله قید اولونایلیر !

[جمیت، ای انسانلنی و مسلمانیلنی حاکم و غالب اولان مقدس قوت ! سن معصوم و نجیب برملنک محصله حیتی اولدینک ایچون طبق اونک کی انسانلره، وهله سکا «دخیلک» دییلرله هب حسن ظن و آغوش قبول کوستردک؛ باشقا درلوده یاماز ایدک. البته افراد ملنک سکا «حکیم حیتمند، ادب ارجند، سیاسی» شهر، عالم بی نظیر» کی عنوان و صقتلرله قدیم ایتدکلرخی برخشنودی» شکرانله قبول ایتدک. و بوملکده بوحال ایله نه لر یایمق ممکن ایسه یابدک. بزدن، انسان نامنی طاشیمغه اثبات لیاقت ایدن هر فرددن سکایک تحیات سلام، و عرض شکران !]

المنته الله حریت و حاکمیت ملیه داره سنده یاشامنه باشلایلی آییجه بر زمان اولدی، و دفتر خاطرات و مشهوداتز عبرت آلاجق نیجه وقایع و خادانات ایله دولدی ! آرتیق بونلردن عبرت آلازایسه ک بزم قربان عبرت اولاجنمز محقق و تربیه ملیه، اخلاق فاضله انسانیه